

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ
В НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОМУ ІНСТИТУТІ ІСТОРІЇ
ТА СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ІМЕНІ О. М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО НУЧК ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

Стрілюк О. Б.

*кандидатка історичних наук,
доцентка кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, чинні накази та рекомендації Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Статут університету [1] визначають засади забезпечення академічної доброчесності в усіх сферах діяльності: освітній, науковій, виховній, Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Вони викладені у відповідному Положенні, розміщеному на сайті університету [2].

Положення дає визначення поняттю «академічна доброчесність», зупиняється на складових системах забезпечення академічної доброчесності. Акцентується увага, що дотримання академічної доброчесності є обов'язком кожного учасника освітнього процесу в університеті. Особливо вказано на дії щодо запобігання порушенню академічної доброчесності. Особлива увага акцентується на тому, що вважається порушенням вимог академічної доброчесності, зокрема, вказуються такі форми проявів академічної не доброчесності, як плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво та необ'єктивне оцінювання. Приділено увагу порядку виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності, ухваленню рішень щодо таких фактів та притягнення до академічної відповідальності.

Слід відзначити, що всі учасники освітнього процесу ознайомлені з Положенням. Невдовзі після зарахування до університету здобувачі освіти власноручним підписом на окремій сторінці в журналі обліку роботи академічної групи підтверджують цей факт. Проте, важливо, щоб робота з поширення академічної доброчесності проводилась систематично,

комплексно, щоб всі учасники освітнього процесу не лише дотримувались, але й прагнули розвивати академічну доброчесність. У Начально-науковому інституті історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського НУЧК імені Т. Г. Шевченка цьому питанню приділяється надзвичайно велика увага.

Варто відзначити, що вже на першому курсі для слухачів низки освітніх програм Інституту читається курс «Методика самостійної роботи та академічного письма» [3]. Окремий розділ програми курсу присвячено питанням академічної доброчесності. Тут, зокрема, розглядаються такі важливі аспекти, як: академічна доброчесність і результати навчання, академічна доброчесність і якість оцінювання, академічна доброчесність і якість освіти. На другому курсі студенти розглядають питання дотримання принципів академічної доброчесності під час вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень». На кожному з курсів навчання викладачі звертають увагу здобувачів освіти на дотримання принципів академічної доброчесності під час підготовки до практичних (семінарських) занять, виконань завдань самостійної роботи, творчих проєктів тощо. Університет має програмне забезпечення для перевірки текстів наукових та кваліфікаційних робіт на унікальність – антиплагиатну інтернет-систему StrikePlagiarism.com [4]. Отже, теоретична інформація посилюється демонстрацією роботи «антиплагиатної» системи, що здійснюється працівниками Наукової бібліотеки НУЧК імені Т. Г. Шевченка.

Щодо популяризації академічної доброчесності поміж здобувачів вищої освіти, то вона здійснюється у наступному форматі: інформацію доносять куратори академічних груп; викладачі обов'язкових та вибіркових дисциплін освітніх програм; наукові керівники курсових та кваліфікаційних робіт; наукові керівники, які консультують здобувача вищої освіти стосовно підготовки виступу на наукових заходах (конференціях, круглих столах) та написання доповідей для публікації у щорічному збірнику «Juvenia Studia» [5]; вимога про дотримання академічної доброчесності прописана у методичних рекомендаціях щодо написання курсових і бакалаврських студій.

Питання дотримання академічної доброчесності, створення системи забезпечення академічної доброчесності у закладі, відповідність європейським і світовим стандартам стають предметом обговорення на щорічній конференції молодих вчених і студентів Інституту, а також на науковому семінарі магістрантів і аспірантів.

Серед цікавих заходів останніх років, можна відзначити проведений на базі ННІ історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського за участі відділу внутрішнього забезпечення якості освіти, Круглий стіл: «Академічна доброчесність в Україні та

світі: стандарти і досвід» [6]. Захід був організований у рамках проекту «Європейський освітній простір: можливість та виклики для України» (керівник – к. іст. н., доц. Острянюк А., виконавець – к. іст. н., доц. Кеда М., к. іст. н., доц. Стрілюк О.). Гостею Круглого столу і ключовою спікеркою виступила професорка Державного університету Арізони Олена Олійник. Вона ознайомила учасників з системою управління університетів у США, з досвідом впровадження академічної доброчесності, особливостями комунікації зі здобувачами освіти, програмою забезпечення освітнього процесу в Державному університеті Арізони. Також було розглянуто особливості формування силабусів та їх складові у вказаному університеті.

4 жовтня 2022 р. відбувся форум академічної доброчесності [7]. Захід організували Unichек Україна спільно з Національним агентством. Головною темою заходу стало дотримання академічної доброчесності у вищій освіті в умовах кризи. Викладачі Інституту долучились до роботи форуму. Також викладачі не залишились осторонь Першої міжнародної конференції «Відкрита наука та інновації в Україні» [8], яка відбулась під егідою Міністерства освіти та науки України за участю національних, міжнародних організацій, асоціацій.

Звісно, процеси діджиталізації також спонукають вдатися до обговорення таких непростих питань, як використання можливостей ШІ в навчанні та викладанні. У квітні 2023 р. в Інституті відбувся Круглий стіл на тему: «Діджиталізація: зрозуміло про незрозуміле», де, зокрема, йшла мова про ChatGPT, і зміни в освіті, що спричинені його появою, про те, як викладачу визначити тексти, створені штучним інтелектом, та орієнтуватись у програмах, здатних такі тексти розпізнавати [9].

Також у квітні 2023 р. викладачі Інституту провели Воркшоп «Академічна доброчесність – рушійна сила освітніх та дослідницьких інновацій» [10] для вчителів, методистів. Обговорили проблему: «Наукове історичне дослідження: як бути доброчесним (з досвіду читання учнівських наукових робіт)». Особлива увага була приділена наступним питанням: дослідницька діяльність – з чого починати, що є дослідницькою проблемою, як сформулювати тему дослідження, теми «модні» і не дуже, як організувати дослідження в школі, структура наукового дослідження.

Отже, наведені приклади підтверджують, що Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського приділяє серйозну увагу питанням поширення академічної доброчесності, створення доброчесного освітнього середовища. До цього процесу залучені викладачі, здобувачі вищої освіти. Викладачі Інституту також

вивчають європейські та світові практики та діляться власними напрацюваннями з вчителями, методистами.

Список посилань

1. Статут Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. URL: https://drive.google.com/file/d/1oA5aM7ijvQqUCXCH8ighNqykWQY_v97W/view

2. ПОЛОЖЕННЯ про академічну доброчесність в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. URL: https://drive.google.com/file/d/1TggRAFO49g08VcMd_XsZHGYnNpm5LPs/view

3. Рахно О.Я. Методика самостійної роботи та академічного письма. Силабус навчальної дисципліни. URL: <https://inst-hist.chnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/sylabus-metodyka-samostijnoyi-roboty-ta-osnovy-akademichnogo-pysma.pdf>

4. Антиплагиатна інтернет-система StrikePlagiarism.com. URL: https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/instr_Strike%20Plagiarism.pdf

5. Juvenia studia: Збірник наукових праць студентів та молодих учених. URL: <https://juvenia-studia.org.ua/>

6. Круглий стіл «Академічна доброчесність в Україні та світі: стандарти і досвід». URL: <http://chnpu.edu.ua/news/newsandevents/item/3116-kruhlyi-stil-akademichna-dobrochesnist-v-ukraini-ta-sviti-standarty-i-dosvid>

7. Нова ініціатива для забезпечення академічної доброчесності спільно із Unichек Україна. URL: <http://surl.li/mhorv>

8. Перша міжнародна конференція «Відкрита наука та інновації в Україні», 2022. URL: <https://conference.dntb.gov.ua/portal/conference2022/>

9. Круглий стіл «Діджиталізація: зрозуміло про незрозуміле». URL: <http://surl.li/mhovc>

10. Академічна доброчесність – рушійна сила освітніх та дослідницьких інновацій. Воркшоп 1. URL: <https://erasmusprogramme.wixsite.com/educational-area/workshop>